

Come On Labels

Vispārpieņemtās ierīču prasības – Viens par visiem, visi par vienu – Energomarķējums

Līgums Nr. **IEE/09/628/SI2.558219**

IEKĀRTU TESTĒŠANA

Kopsavilkums par iekārtu testēšanas kārtību un veiksmīgas prakses piemēriem

(3. darba pakete – 3.4. nodevums)

Gala ziņojums, 2011. gada maijs

Autors: Milena Presutto, ENEA
ar ComeOn Labels sadarbības partneru atbalstu

Par šā dokumenta saturu pilnībā atbild tā autori. Tas var neatbilst Eiropas Savienības viedoklim.

Ne KJIA, ne Eiropas Komisija neatbild par šajā dokumentā iekļautās informācijas izmantošanu.

Saturs

1. Ievads.....	4
2. KOPSAVILKUMA MĒRĶIS	5
3 APSTIPRINĀJUMA KĀRTĪBAS APRAKSTS ES	6
3.1. MARĶĒŠANAS UN EKODIZAINA LIKUMU PĀRSKATS.....	6
3.2 MĀJSAIMNIECĪBAS IERĪČU UN CITU APSKATĪTO IERĪČU MARĶĒJUMS UN EKODIZAINS	8
3.3 MĀJSAIMNIECĪBAS IERĪČU MARĶĒŠANA UN LIKUMU PAR EKODIZAINU APSTIPRINĀJUMA KĀRTĪBAS ES PĀRSKATS	12
3.3.1. <i>Formālā kārtība, kādā jāveic process Dalībvalstīs</i>	12
SPĒKĀ ESOŠIE JURIDISKIE PIENĀKUMI, KURI ŅEMAMI VĒRĀ DALĪBVALSTU TIRGUS UZRAUDZĪŠANĀ	15
4. VEIKSMĪGO PIEMĒRU (VEIKSMĪGĀS PRAKSES) PĀRSKATS UN KĀRTĪBA, KĀDĀ JĀVEIC IERĪČU ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE.....	17
4.1 ZVIEDRIJA	17
4.2 DĀNIJA	17
4.3 LIELBRITĀNIJA	19
4.4 PROJEKTI VISĀ EIROPAS SAVIENĪBĀ	24
<i>ATLETE projekts</i>	24
<i>SELINA projekts</i>	25
<i>TOP-TEN projekts</i>	27
CITU, NE EIROPAS SAVIENĪBAS DALĪBVALSTU, PIEREDZE	30
5. SECINĀJUMI	31
ATSAUCES	33

PIEZĪME: Saskaņā ar starptautiskajiem standartiem attiecībā uz daudzumiem un vienībām, skaitļi šajā pārskatā tiek izmantoti balstoties uz sekojošiem noteikumiem:

Komats “,” atdala veselo skaitli un skaitļa decimālo daļu

- Skaitļos, kuri sastāv no vairāk kā trīs cipariem, tiek ievietota atstarpe starp katriem trim cipariem
- Gadījumā, ja tiek izmantotas naudas vienības, tad skaitļi tiek sadalīti ar punktu grupās pa trīs cipariemigits

Šis dokuments ir sagatavots Come on Label projekta ietvaros ar Intelligent Energy Europe programmas atbalstu. Šī projekta, kurš ir aktīvs 13 Eiropas valstīs, galvenais mērķis ir atbalstīt ierīču energomarķēšanu – ierīču pārbaudi, atbilstošu marķējumu izmantošanu veikalos un patērētāju izglītošanu.

1. IEVADS

Jēdziens energomarķēšana radās 1990-os gados, 92/75/EEC direktīvas ietvaros kā līdzeklis, lai uzlabotu mājsaimniecības ierīču enerģijas patēriņa efektivitāti un lai samazinātu mājokļos patērēto elektroenerģiju. Tomēr, neskatoties uz to, ka ir pagājuši vairāk kā desmit gadi un to, ka nepieciešamie pamati energomarķēšanai ir pieejami visā Eiropas Savienībā, tikai dažas Dalībvalstis izmanto atbilstošos noteikumus, lai kontrolētu pareizu pielietojumu un veiktu ierīces atbilstības pārbaudi.

Pēc jaunās marķēšanas direktīvas 2010/30/EC publicēšanas 2010. gada 18. jūnijā tika izdotas četras pilnvarotas regulas, kurās tika noteikti jauni marķējumi nozīmīgākajām mājsaimniecības ierīcēm – ledusskapjiem (1. attēls), saldētavām, veļas mašīnām, trauku mazgājamajām mašīnām un televizoriem¹. Šobrīd nepieciešamos kritērijus, kuri jāievēro ES tirgū pārdodamo ierīču pārdošanai, nosaka sākot ar 2009. gadu publicētās ekodizaina regulas. Jānodrošina ierīču atbilstība šiem noteikumiem, tām jābūt apstiprinātām, kā arī uz tām jāatrodas informatīvam marķējumam.

Būs nepieciešams veikt nozīmīgus un pastāvīgus pasākumus, lai efektīvi ieviestu un pārbaudītu jaunus noteikumus, kā arī, lai uzturētu normas, kuras nosaka „vecā” marķēšanas sistēma (2. attēls), kura vēl joprojām ir spēkā esoša. Efektīva tirgus pārraudzības sistēma ir nepieciešama, lai nodrošinātu vienlīdzīgu tirgu tā dalībniekiem un lai aizsargātu klientus.

Šī pārskata mērķis ir apkopot pozitīvo pieredzi, kuru sniedz dažas no dalībvalstīm, šo pieredzi pēcāk var izmantot citu Dalībvalstu tirgus pārraudzības iestādes, lai ieviestu kādu no sistēmām savā valstī.

1. attēls Jaunais marķējums atdzesēšanas ierīcēm

2. attēls Pašreizējais marķējums trauku mazgāšanas-žāvēšanas ierīcēm

¹ Publicēts ES JO 2010. gada 30. novembrī, stājies spēkā 2010. gada 20. decembrī.

2. KOPSAVILKUMA MĒRĶIS

Šī Come on Labels projekta mērķi ierīču testēšanā ir:

- Pārskatīt ierīču pārbaudes: pārskatīt gan oficiālos, gan neoficiālos testus – pārskatīt lielāko daļu veikto pārbaudžu; veicināt dziļāku izpratni un saskaņotību ar harmonizēto standartu pārbaudžu noteikumiem
- Ierīču pārbaudes veikšana, kuru veic valsts atbildīgā iestāde: atbalstīt un iedrošināt valsts iestādes pārbaudes testu veikšanai, sniegt tām informāciju par veiksmīgāko citu valstu pieredzi.

Šis ziņojums paredzēts, lai apkopotu vispārpieņemtās ierīču testēšanas prakses, kuras veiksmīgi attīstītas kādā Dalībvalstī vai citā līmenī (piemēram, jau pilnībā noslēgti vai joprojām notiekoši IEE projekti). Šis dokuments sastāv no divām galvenajām daļām:

- Sākumā tiek piedāvāts vispārpieņemto atbilstības procedūru apraksts, tiek uzskaitīti testēšanas paņēmieni un tiek piedāvāts saraksts ar laboratorijām ES, kuras specializējušās jautājumos, kas saistīti ar marķēšanas plānā iekļautajām ierīcēm, sniegti arī ekodizaina noteikumi un īss ieskats pašreizējā likumdošanā, kas saistīta ar energomarķēšanu, kā arī likumdošanā, kas šobrīd tiek izstrādāta ES līmenī.
- Otrajā daļā tiek piedāvāts īss pašreizējās prakses pārskats par ierīču testēšanu ES un tiek sniegta informācija par nacionāla līmeņa testiem un pārbaudītajiem produktiem Dalībvalstīs (pieejama informācija arī par neoficiālajiem testiem, kurus veikusi, piemēram, kāda Patērētāju asociācija, NVO vai nacionālā aģentūra utt., un šajā gadījumā nav tikuši ņemti vērā ES likumdošanas noteikumi un harmonizētie standarti).

Šī dokumenta sastādīšanas rezultātā tiks sniegta sekojoša informācija:

- Pārskats par iespējamajām kopējām pārbaudes procedūrām, kuras veiksmīgi attīstītas Dalībvalstu līmenī vai citos IEE projektos. Tiek izskaidrota un pamatota (no juridiskās, statistiskās un praktiskās puses) nepieciešamība izmantot skaidri noteiktas testēšanas metodes un īpaši aprīkotas laboratorijas.
- Nacionālajai Tirgus pārraudzības asociācijai tiks sniegta motivācija, lai izstrādātu plānu ierīču testēšanai un lai biežāk tiktu veiktas dažādas aktivitātes, kuras saistītas ar informācijas apmaiņu citu nacionālo iestāžu vidū.
- Par veiktajiem testiem tiks informētas nacionālās iestādes, ražotāji/importētāji, patērētāju grupas un plašsaziņu līdzekļi, tiks sniegta informācija arī par testēšanas līmeni izvēlētajās organizācijās un piedāvāti testēšanas rezultāti.

Ir vērts pieminēt, ka viens no jaunajiem likumdošanas noteikumiem ES Dalībvalstīm (iekļauts 2010/30/EU direktīvā) paredz, ka ik pēc četriem gadiem ir jāiesniedz ziņojums Komisijai, kurā sniegta informācija par ieviešanas norisi un atbilstības līmeni noteiktajā teritorijā. Jāiesniedz arī informācija par ierīču atbilstības testēšanu (šis jautājums tiek izskatīts šajā dokumentā).

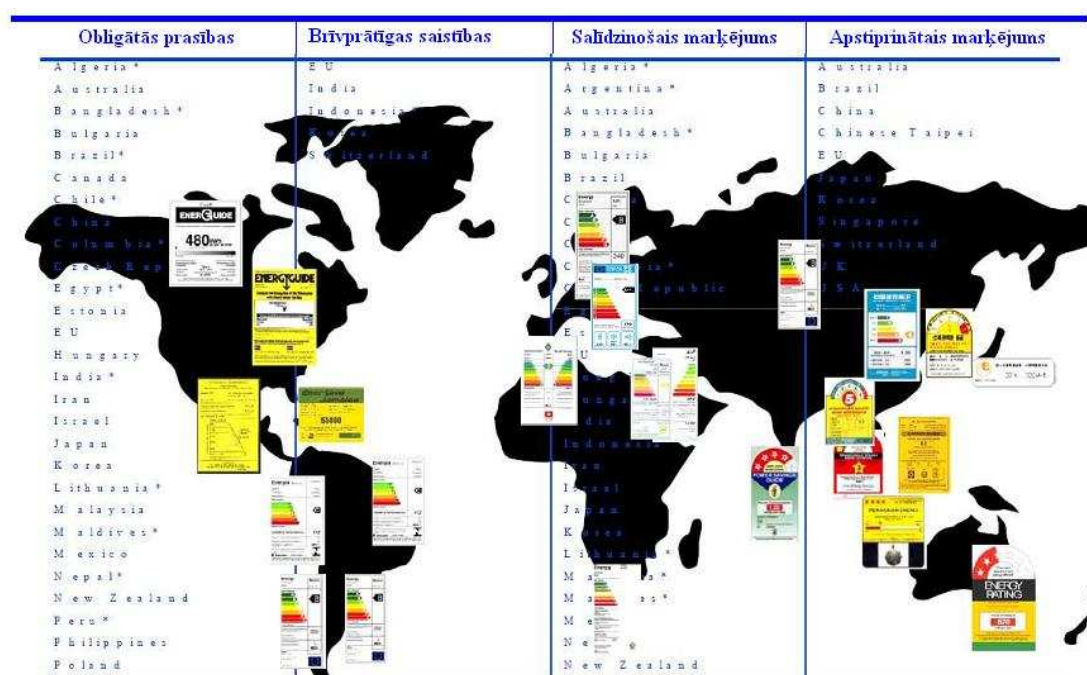
3 APSTIPRINĀJUMA KĀRTĪBAS APRAKSTS ES

3.1. Marķēšanas un ekodizaina likumu pārskats

Visplašāk izplatītie noteikumi attiecībā uz ierīcēm gan Eiropas Savienības ietvaros, gan ārpus tās, ir marķēšana (efektivitāte un cita veida) un efektivitātes prasības, kuras tiek ievērotas vairākās valstīs.

Saskaņā ar datiem, kurus, atsaucoties uz 2005. gada situāciju, publicēja Starptautiskā Enerģijas aģentūra 2008. gadā – 61 valstis visā pasaulē (tādejādi pārstāvējot vairāk kā 80% visas pasaules iedzīvotājus (3. attēls)) ir ieviesusi šādus noteikumus.

3.attēls: Minimālās prasības un marķēšanas plānojums visā pasaulē, 2005. gadā (avots: Autora izstrādne IEA 2008. gada informācija).

Eiropas Savienības līmenī enerģijas un citu avotu patēriņš un nozīmīgāko mājāsaimniecības ierīču darbības sniegums, kā arī plašākā nozīmē „ar enerģiju saistīto produktu”² sniegums, tiek izskatīts divu saskaņotu direktīvu noteikto ierobežojumu ietvaros:

- 2009/125/EC Eiropas Parlamenta un 2009. gada 21. oktobra Padomes direktīva, kas nosaka ekodizaina prasību ietvarus ar enerģiju saistītiem produktiem (pārveidots) (JO L 285, 31.10.2009).
- 2010/30/EU Eiropas Parlamenta un 2010. gada 19. maija Padomes direktīva, kas saistīta ar marķējumu pazīmēm un standarta produkcijas informāciju par ierīces enerģijas un citu resursu patēriņu (pārveidots) (JO L 153, 18.06.2010).

² Saskaņā ar 2010/30/EU direktīvu „ar enerģiju saistīts produkts” ir jebkurš produkts, uz kuru tā izmantošanas laikā iedarbojas enerģija, kurš tiek pārdots tirgū un/vai izmantots Savienībā, ieskaitot detaļas, kuras paredzēts iekļaut kādā ar enerģiju saistītā produktā, uz kuru attiecināma šī direktīva, kuras tiek pārdotas tirgū un/vai tās tiek izmantotas kā atsevišķas detaļas gala lietotājam, un kura ietekmi uz vidi var noteikt neatkarīgi (2.a punkts)

Ekodizaina direktīva ir paredzēta, lai radītu ietvarus, kuros tiktu noteikti norādījumi saistībā ar enerģiju saistīto produktu ekodizaina prasībām, kurām ir nozīmīgas iespējas tikt uzlabotām, tādējādi, samazinot ietekmi uz vidi un, pateicoties labākam dizainam, ietaupot enerģiju, kas rezultātā sniedz ietaupījumu gan uzņēmējdarbībā, gan privātiem lietotājiem. Par ekodizaina noteikumu vai uzskaitīt jebkuru noteikumu, kas veidots, lai uzlabotu produkta ietekmi uz vidi, tie ir arī jebkuri citi noteikumi, kas skar informācijas piegādi attiecībā uz produkta vides aspektiem. Šajā gadījumā tiek paredzēti ģeneriski un īpaši ekodizaina nosacījumi, kuros:

- „Ģeneriska ekodizaina nosacījums” tiek balstīts uz produkta kā kopuma (bez ierobežota limita attiecībā uz noteiktiem vides aspektiem) ekoloģisko profilu.
- „Īpašs ekodizaina nosacījums” tiek balstīts uz produkta noteiktu ietekmi uz kādu vides aspektu, to var izmērīt, piemēram, enerģijas patēriņa izmantošanas laikā, kurš tiek aprēķināts konkrētajai ierīcei darbības laikā.

Marķēšanas direktīvas pienākumu lokā ir nodrošināt lietotājam pareizu, atbilstošu un salīdzināmu informāciju, izmantojot marķējumu un tehnisko mikrofišu, uz kuras pieejama informācija par konkrētās ierīces enerģijas patēriņu un citiem nozīmīgiem ar enerģiju saistītu produktu resursiem, lai tādējādi ietekmētu izvēli par labu efektīvākai produkcijai un reklamētu produkciju no izstrādātāja puses.

Abu direktīvu mērķis ir viens – radīt abu direktīvu sadarbību, kā arī sadarbību ar citiem esošajiem sabiedrības instrumentiem, lai palielināto to ietekmi un veidotu saskaņotus noteikumus, kuri būs jāievēro ražotājiem. Abu direktīvu ieviešamie rādītāji ir izdoti Noteikumu formā, tātad – uzreiz tiek pieņemti Dalībvalstu līmenī bez jebkādas iepriekšējas lēmumu pārņemšanas.

3.2 Mājsaimniecības ierīču un citu apskatīto ierīču marķējums un ekodizains

Ekodizaina izpēte, kuru veikusi Eiropas Komisija (DG Energy un DG Enterprise) jau kopš 2008. gada un kura balstīta uz ekodizaina ieviešanas sagataves darbiem, ir atklājusi, ka mājsaimniecības ierīcēm fāzes izmantošana rada vislielāko resursu patēriņu (parasti tā ir elektroenerģija un ūdens dažos gadījumos) un ietekmi uz vidi, tādēļ lielākā daļa no ģeneriskajiem un/vai īpašajiem ekodizaina noteikumiem, kuri norādīti produkta Noteikums, ir saistīti tieši ar šo fāzi. Arī marķējuma plānojumi tik izstrādāti īpaši izmantojamajai fāzei, lai gan dažiem produktiem tiek piemērota arī izmantošana pazeminātas jaudas režīmā.

Saskaņā ar Eiropas Komisijas (DG Enterprise³) viedokli pirmie deviņi ieviešamie ekodizaina noteikumi (1. attēls) nodrošinās 341 TWh enerģijas patēriņa ietaupījumu 2020. gadā, kas pielīdzināms 12% no ES enerģijas patēriņa 2007. gadā.

1. tabula: Plānotais enerģijas ietaupījums 2020. gadā, ko sniegs pirmie deviņi ekodizaina noteikumi

Pieņemtie ieviešamie noteikumi	Prognozētais ietaupījums (ik gadu līdz 2020. gadam)
Gaidīšanas režīma un izslēgta stāvokļa elektriskā un elektroniskā aprīkojuma zudums (mājsaimniecībās un birojos)	35 TWh
Vienkāršotas TV papildierīces	6 TWh
Mājas apgaismošana	37 TWh
Terciārā sektora apgaismošana (birojos un ielās)	38 TWh
Ārējās jaudas ierīces	9 TWh
Televizori	43 TWh
Elektriskie motori	140 TWh
Izplatītāji	27 TWh
Atdzesēšanas iekārtas	6 TWh
Kopā	341 TWh

Pirmais Ekodizaina direktīvas Darbības plāns (kā pieprasīts 16. punktā), tika ieviests 2008. gada 21. oktobrī. Tajā tika noteiktas 10 produktu grupas, kuras būtu uzskatāmas par prioritārām laika posmā no 2009. līdz 2011. gadam, kad tiktu ieviesti jaunie noteikumi: Gaisa kondicionieri un ventilācijas sistēmas; elektriskā un ar fosiliju darbināmā apkures sistēma; ēdiena pagatavošanas aprīkojums; industriālās un laboratorijas kurtuves un krāsnis; mehāniskās ierīces; tīkla, datu pārstrādes un datu uzglabāšanas ierīces; komerciālā atdzesēšana un saldēšanas aprīkojums; skaņas un attēla

³ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/ecodesign/product-groups/index_en.htm

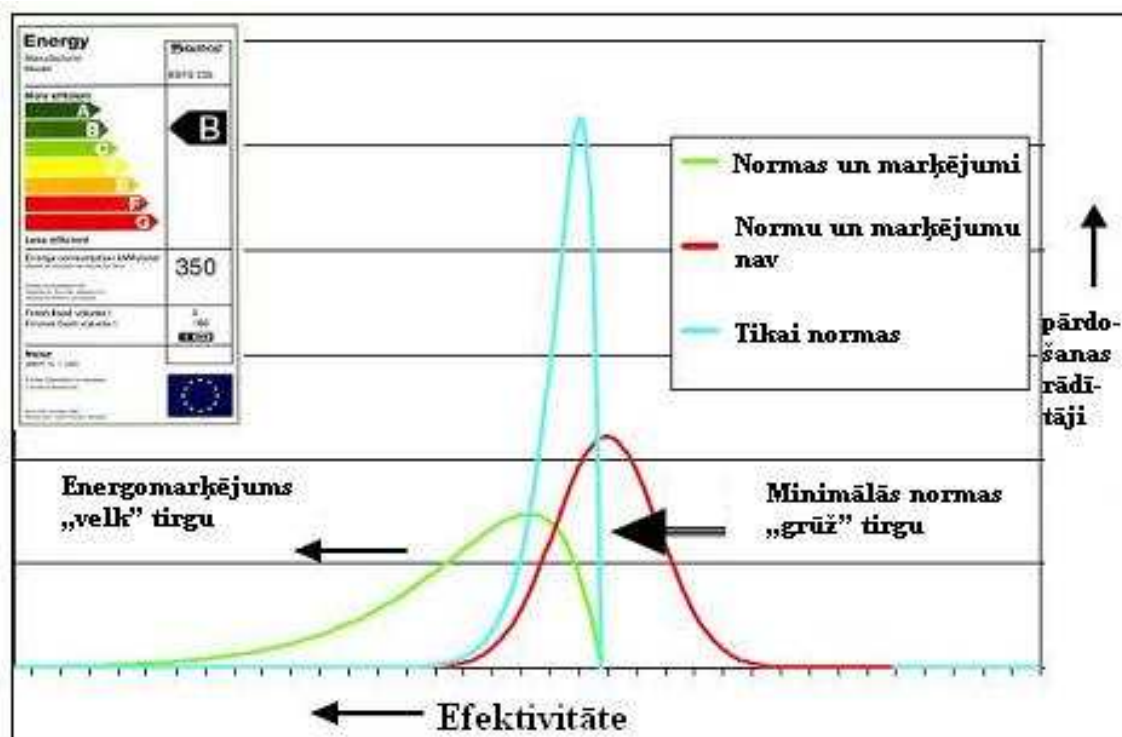
aprīkojums; transformatori; ūdeni izmantojošais aprīkojums. Komisijai dots uzdevums sastādīt jaunu plānu līdz 2001. gada 21. oktobrim.

Pirmie Noteikumi, kuri īstenoja jauno enerģijas marķēšanu, pieņēma Komisija 28.09.2010, kad Eiropas Parlaments un Padome sniedza galīgo apstiprinājumu, tie tika publicēti JO L314 2010. gada 30. novembrī:

- Energomarķējums mājstaiņniecības veļas mašīnām (Noteikumi 1061/2010/EU)
- Energomarķējums mājstaiņniecības trauku mazgājamajām mašīnām (Noteikumi 1059/2010/EU)
- Energomarķējums televizoriem (Noteikumi 1062/2010/EU)
- Energomarķējums mājstaiņniecībā izmantojamām saldēšanas ierīcēm (Noteikumi 1060/2010/EU).
- Šobrīd tiek gatavoti jauni ekodizaina noteikumi, kuri paredzēti šādām ierīcēm:
 - Veļas žāvētājiem, šobrīd uz tiem attiecas Komisijas 95/13/EC direktīva
 - Mazgāšanas-žāvēšanas ierīcēm
 - Ūdens sildītājiem
 - Boileriem
 - Putekļu sūcējiem
 - Gaisa kondicionieriem, šobrīd uz tiem attiecas Komisijas 2002/31/EC direktīva
 - Tvaika nosūcējiem

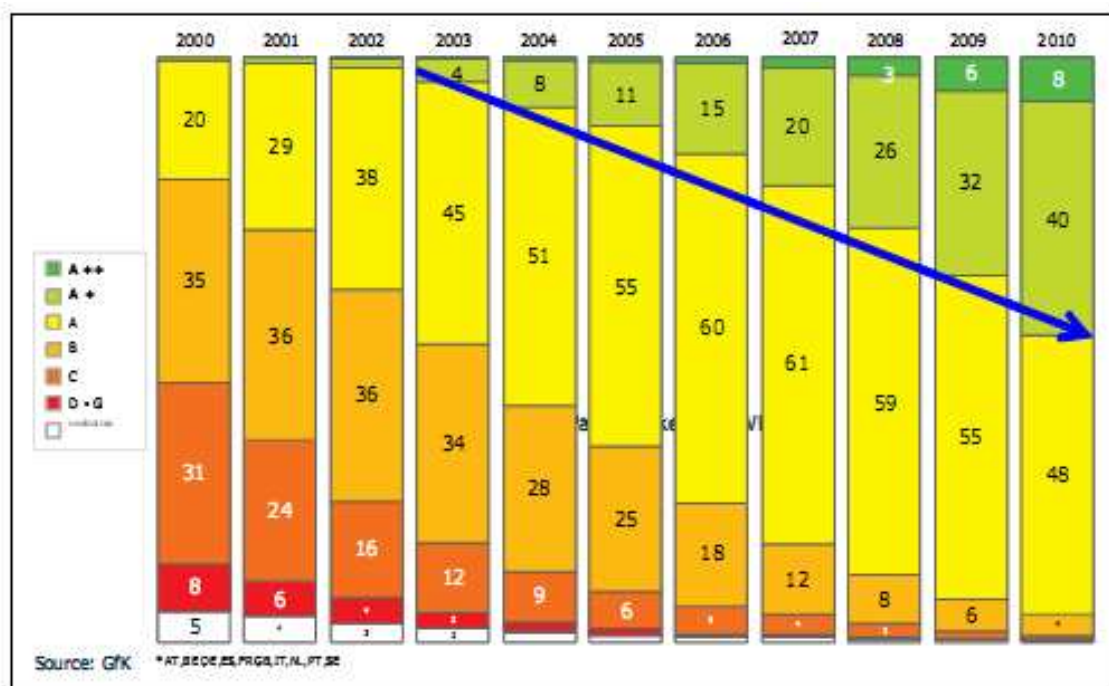
Ekodizaina noteikumu un energomarķējuma kopējais efekts tiek norādīts 4. attēlā (zemāk). Energomarķējumam piemīt „velkošs” efekts, jo tās ļauj patērētājiem izvēlēties efektīvāku, tirgū pieejamu modeli, bet ekodizaina noteikumi rada „grūdienu” efektu, jo tie izslēdz no tirgus modeļus, kuri ir mazāk efektīvi.

4. attēls: Ekodizaina noteikumu un energomarķējuma kopējais efekts

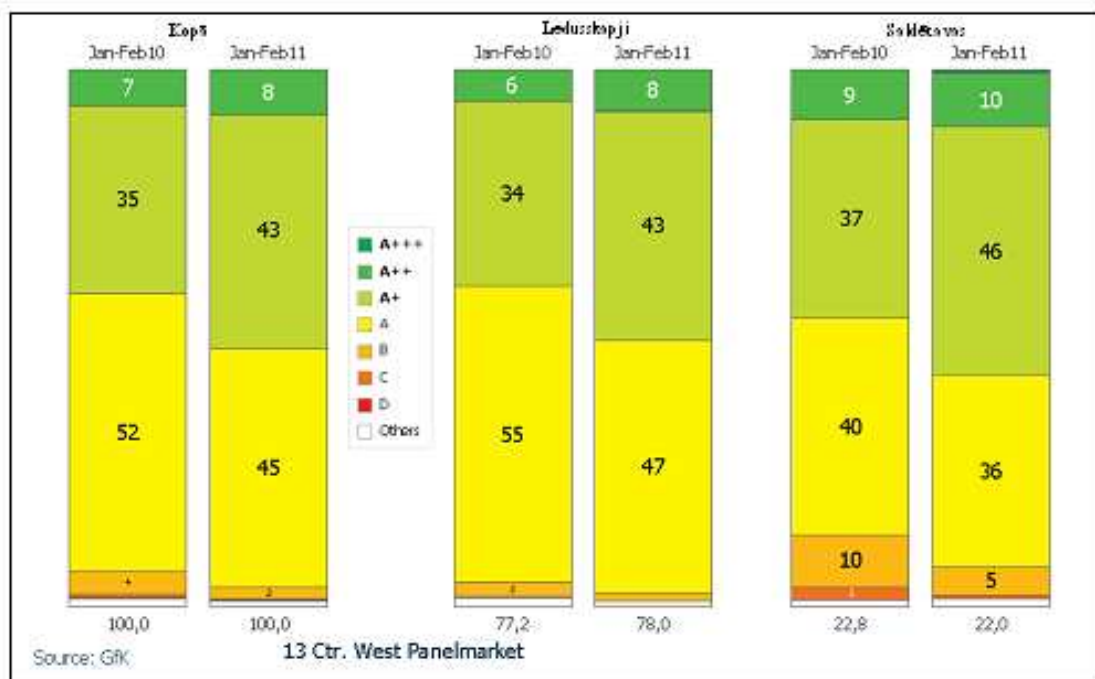

Šo noteikumu rezultāts, piemēram, nozīmīgāko saldēšanas ierīču energomarķējums, ir redzams nesekmīgajā 5. attēlā, kurš attiecas uz 10 lielākajiem ES tirgiem (Austrijas, Beļģijas, Vācijas, Spānijas, Francijas, Lielbritānijas, Itālijas, Nīderlandes, Portugāles un Zviedrijas). Laika periodā no 2000. – 2010. gadam, A+ produktu klase (attēlā – gaiši zaļā krāsā) ir pieaugusi par 40% līdz 2010. gadam, A++ klase aizņēma 8% no tirgus. Ir vērts ņemt vērā, ka 2011. gada sākumā (6. attēls attiecībā uz pārdošanas rādītājiem 13 dalībvalstīs) jau var novērot to, ka tirgū parādās dažas A+++ klases saldēšanas ierīces, kuras nonākušas tirgū, jo ražotāji pieņēmuši brīvprātīgu lēmumu izmantot jauno marķējumu sistēmu.

5.attēls: Dzesēšanas un saldēšanas ierīču pārdošanas rādītāji laika periodā no 2000 – 2010. gadam 10 ES dalībvalstīs.

6. attēls: Dzesēšanas un saldēšanas ierīču cenu salīdzinājums 2010. gada janvārī un februārī, un 2011. gadā 13 dalībvalstīs.

3.3 Mājsaimniecības ierīču marķēšana un likumu par Ekodizainu apstiprinājuma kārtības ES pārskats

Nozīmīgāko mājsaimniecības marķēšanas iepriekšējā pārbaudes sistēma (kura vēl joprojām ir spēkā esoša – tā paliks spēkā līdz tiks pieņemti jaunie Noteikumi) ir balstīta uz specifisku piemērojamo harmonizēto standartu (- a) Noteikumu vai Noteikuma pielikumu, kas attiecas uz izvēlēto ierīci, šis noteikums, savukārt, pieminēts ierīces specifiskajā direktīvā. Jaunajos marķēšanas noteikumos (tāpat kā noteikumos par ekodizainu), svarīgākās apstiprināšanas kārtības iezīmes jau tiek īpaši norādītas (kādā no Pielikumiem) likumdošanas noteikumos.

3.3.1. Formālā kārtība, kādā jāveic process Dalībvalstīs

3.3.1.1. Marķēšanas un Ekodizaina apstiprinājuma kārtība

Gan esošajā direktīvā, gan jaunajos noteikumos, apstiprinājuma kārtība tiek balstīta uz divu soļu pieeju: 1. solis – pārbaude tiek veikta vienam ierīces modelim, ja tiek novērota neatbilstība, tad tiek veikts 2.solis – tiek veikta pārbaude vēl trīs papildus modeļiem.

Atkarībā no pārbaudāmā parametra, pieļaujamā atkāpe no normas pārbaudē (ņemot vērā to, ka laboratorijas mērījumi var būt neskaidri) tiek pielietota abos soļos. Šajā sakarā jāņem vērā, ka vecās marķēšanas direktīvas pirmajā solī pieļaujamā atkāpe no normas varēja būt lielāka kā otrajā solī, bet jaunizstrādātajos noteikumos pieļaujamā atkāpe abos posmos ir vienāda.

Enerģijas patēriņa Pārbaudes sistēmas ES kopsavilkums gan vecajā, gan jaunizstrādātajā enerģijas patēriņa deklarācijā, ņemot vērā energomarķējumu un enerģijas efektivitāti, tiek uzrādīts 2. un 3. attēlā

2. tabula: ES enerģijas patēriņa pārbaudes sistēmas un pieļaujamās atkāpes no normas vecajos marķēšanas noteikumos un prasību sistēma.

Ierīce	Piemērojamā direktīva	Harmonizētie standarti	Pārbaudes kārtība			
			1.solis		2.solis	
			Vienības (sk.)	Atkāpe no normas (%)	Vienības (sk.)	Atkāpe no normas (%)
(vecā) Energomarķējuma kārtība						
Dzesētāji un saldētavas	94/2/EC/2003/66/EC	EN 53	1	15%	3	10%
Veļas	95/12/E	EN	1	15%	3	10

mazgāja mās mašīnas	C/96/89/EC	60456				%
Veļas žāvētāji	95/13/EC	EN 61121	1	15%	3	10%
Žāvēšanas- mazgāšanas ierīces	96/60/EC	EN 50229	1	15%	3	10%
Trauku mazgājamā mašīna	97/17/EC C/99/9/EC	EN 50242	1	15%	3	10%
Gaisa kondicionieri	2002/31/EC	EN 14511	1	15%	3	10%
Krāsnis	2002/40/EC	EN 50304	1	40W h+10 %	3	10%
Efektivitātes normu sistēma						
Dzesētāji un saldētavas	96/57/EC	EN 153	1	15%	3	10%

3. tabula: ES enerģijas patēriņa pārbaudes sistēmas un pieļaujamās atkāpes no normas jaunajos marķējuma noteikumos un prasību sistēma.

Ierīce	Piemērojamā direktīva	Standarts	Pārbaudes kārtība			
			1.solis		2.solis	
			Vienības (sk.)	Atkāpe no normas (%)	Vienības (sk.)	Atkāpe no normas (%)
(vecā) Energomarķējuma kārtība						
Dzesētāji un saldētavas	1060/2010/EU	EN 153	1	10%	3	10%
Veļas mazgājamās mašīnas	1061/2010/EU	EN 60456	1	10%	3	10%

Trauku mazgāja mās mašīnas	1059/2010/EU	EN 50242	1	10%	3	10%
Ekodizaina noteikumi						
Dzesētāji un saldētavas	643/2009/EC	EN 153	1	10%	3	10%
Veļas mazgāja mās mašīnas	1015/2010/EC	EN 60456	1	10%	3	10%
Trauku mazgāja mās mašīnas	1016/2010/EC	NE 50242	1	10%	3	10%

3.3.1.2. Harmonizēto standartu pielietojums

Iekšējā tirgus, kurš balstīts uz brīvu preču kustību, izveide ir atkarīga no atbilstoša līmeņa tehniskās harmonizācijas. ES likumdošana paredz un nosaka „nozīmīgākos noteikumus”, kuru prasībām ir jāatbilst precēm, kuras tiek izplatītas tirgū (piemēram, īpašie ekodizaina noteikumi vai marķējuma efektivitāte/sniegums), kamēr Eiropas standartizācijas iestādes (CEN, CENELC, ETSI) ir atbildīgas par atbilstošu tehnisko specifikāciju izstrādi (piemēram, mērījumu noteikumi), kuras būtu saskaņā ar noteikumiem, pieņemot, ka tiek nodrošināta atbilstība ar likumdošanā paredzēto.

Šādas specifikācijas tiek dēvētas par „harmonizētajiem standartiem”. Tādā gadījumā:

- Preces, kuras ražotas saskaņā ar harmonizētajiem standartiem, tiek uzskatītas par atbilstošām pamatnosacījumiem;
- Šie nosacījumi nav obligāti, tie ir brīvprātīgi. Pastāv arī alternatīvas, tomēr ražotājam ir jābūt spējīgam pierādīt, ka viņu ražotā produkcija ir atbilstoša pamatnosacījumiem.
- Standartiem ir jākalpo par kvalitātes garantu saistībā ar ES likumdošanā noteiktajiem pamatnosacījumiem;
- Nacionālās valsts iestādes tomēr ir atbildīgas par tās teritorijas aizsardzību (piem., tirgus pārraudzība), kā arī jāveic viss, lai neatbilstošas kvalitātes preces netiktu izplatītas tirgū (kā arī ir var tikt veikta preču izņemšana no tirgus).

Standartiem piemīt sekojošas īpašības:

- Standartus (parasti EN, ETS) izstrādājusi viena no trīs Eiropas Standartu organizācijām (CEN, CENELEC, ETSI)

- Darbība tiek balstīta uz aptauju pārstāvēto Dalībvalstu vidū, standarti tiek pieņemti pēc publiskas, divu soļu apspriedes ar balsojumu, nacionālais balsojums ir atbilstošs noteiktai kārtībai
- Standarti ir brīvprātīgi, tomēr to ieviešana nacionāla līmeņa standartu skaitā, kā arī neatbilstošu nacionālo standartu izmainīšana, ir obligāta saskaņā ar Eiropas Standartu organizāciju iekšējiem noteikumiem.

Eiropas standartiem tiek pievienoti papildus noteikumi, lai segtu specifisku harmonizēto standartu lomu:

- Komisija izdod standartizācijas pilnvaru saskaņā ar 98/34/EC (konsolidētā 83/189/EEC direktīva) direktīvas kārtību
- Standarti tiek izstrādāti, ņemot vērā pamatnoteikumus, kas nosacīti likumdošanā
- Atsauce uz standartu tiek publicēta oficiālajā laikrakstā ar norādi uz to ES likumdošanu, uz kuru tiek attiecināti pieņemtie noteikumi.

3.4. Spēkā esošie juridiskie pienākumi, kuri ņemami vērā Dalībvalstu tirgus uzraudzīšanā

Jaunā likumdošanas struktūra (NLF) un jaunā, modernizētā pieeja preču noietam, tika pieņemta Padomē 2009. gada 9. jūlijā un publicēta oficiālajā laikrakstā 2008. gada 13. augustā. Šī jaunā, plašā pasākumu pakete ir paredzēta, lai atbrīvotos no jebkādiem šķēršļiem, kas traucē brīvu produkcijas apgrozību un preču tirdzniecību ES dalībvalstu vidū. Jau esošās tirgus pārraudzības sistēmas industriālajai produkcijai tiek stiprinātas un tiek nosprausti jauni importēšanas kontroles noteikumi, tādējādi pastiprinot ticamību CE marķējumam. Jaunā likumdošanas struktūra sastāv no diviem papildu instrumentiem – 765/2008/EC direktīvas par tirgus pārraudzības akreditēšanu un 768/2008/CE lēmuma par vienotas produkcijas mārketinga struktūras izveidi.

Šīs paketes mērķis ir sekmēt iekšējā tirgus preču funkcionēšanu, stiprināt un modernizēt noteikumus, kas attiecas uz plašu industriālo produktu ievietošanu tirgū. Šī pakete:

- Sniedz jaunus noteikumus attiecībā uz tirgus pārraudzību, tādējādi pasargājot gan pircējus, gan profesionāļus no nekvalitatīviem produktiem, ieskaitot no trešajām valstīm importētos produktus. Šīs noteikumus ir īpaši attiecināms uz kārtību, kādā tiek izskatīta produkcija, kas var būt kaitīga veselībai vai videi, šādā gadījumā produkcija tiek izņemta no aprites.
- Uzlabo ticamību visiem kvalitātes testiem, kas tiek veikti produkcijai, izmantojot pastiprinātus un skaidrākus noteikumus saistībā ar paziņojumu noteikumiem, kas attiecas uz novērtētajām vienībām (pārbaudes, sertifikācija un pārbaudes laboratorijas), ieskaitot pastiprinātu akreditācijas izmantošanu; tiek veidota pastiprināta sistēma, kas nodrošina ražotājiem, patērētājiem un publiskām iestādēm, ka šīs pārbaudes ir augstas kvalitātes;

- Uzlabo ticamību CE marķējumam un padara saprotamāku marķējumā norādīto informāciju. Turklāt CE marķējums tiks aizsargāts ar sabiedrības kopīgo prečzīmi, kas ļaus atbildīgajām iestādēm un konkurentiem papildu iespēju uzsākt juridiskus procesus pret ražotājiem, kas pārkāps šos noteikumus.
- Rada kopīgu juridisku struktūru industriālajai produkcijai, piedāvājot mērījumu norādījumus, kurus izmantot turpmāk likumdošanā. Tai skaitā tiek iekļauti noteikumi, kas paredz tirgus pārraudzības un CE marķēšanas atbalstu, kā arī pakete nosaka pamata definīcijas (terminiem, kas dažkārt tiek izmantoti ar dažādām nozīmēm) un kārtību, kas ļaus nākotnē uzlabot un vieglāk ieviest sektorālo likumdošanu. Noteikumi ir sadalīti juridisku iemeslu dēļ, tomēr tie jāizskata paralēli, jo tie ir viens otru papildinoši un kopā veido produktu mārketinga likumdošanas struktūras pamatus. Lēmuma noteikumi tiks iekļauti esošajā Direktīvā brīdī, kad tie tiks laboti – patiesībā, tas ir nākotnes noteikumu pamats.

768/2008 lēmumam nav juridiska spēka: tas ir radīts, lai vienkopus uzturētu visus noteikumus, kas ir kopīgi tehniskās harmonizācijas likumdošanā. Savukārt, 765/2008 regula, kura stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī, nosaka dalībvalstu tiešos pienākumus un tiesības, kā arī Dalībvalstu un personu pienākumus sakarā ar tirgus pārraudzības darbībām un plānošanu. Precīzāk:

- 16. punktā noteikts galvenais uzstādījums, ka dalībvalstij jāorganizē un jāveic tirgus pārraudzība, lai nodrošinātu to, ka produkti, kuri minēti Sabiedrības harmonizācijas likumdošanā un ir aizdomas, ka tie var negatīvi ietekmēt lietotāja drošību vai veselību, jeb citā veidā pārkāpj kādu no noteikumiem, tiek izņemti no tirgus vai to pieejamība tirgū tiek aizliegta vai ierobežota. Sabiedrība, Komisija un dalībvalstis ir attiecīgi informētas. Kā papildus līdzeklis tiks radīta nacionālā tirgus pārraudzības sistēma un programmas, kas nodrošinās noteikumu vērā ņemšanu.
- 18. punktā noteikta dalībvalstu atbildība tās organizācijas priekšā, kas veic tirgus pārraudzību. Dalībvalstij ir:
 - Jāizveido atbilstošs komunikācijas un koordinācijas mehānisms savā un tirgus pārraudzības iestādes starpā
 - Jārada atbilstoša kārtība
 - Jānodrošina tirgus pārraudzības iestāde ar tai nepieciešamajām pilnvarām, līdzekļiem un zināšanām, lai tā spētu kvalitatīvi veikt savu darbu
 - Jānodrošina tirgus pārraudzības iestādes darbība atbilstoši proporcionalitātes principam
 - Jārada, jāievieš un laicīgi jāatjauno valsts tirgus uzraudzības programmas
 - Periodiski jāizskata un jānovērtē tās pārraudzības aktivitāšu darbība.
- 19. punktā noteikts, ka Dalībvalstu pārraudzības iestādes veiks atbilstošas produktu pārbaudes saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem, veiks dokumentu pārbaudi un, ja nepieciešams, fizisku un laboratorisku pārbaudi, par pamatu ņemot atbilstošus paraugus.

4. VEIKSMĪGO PIEMĒRU (VEIKSMĪGĀS PRAKSES) PĀRSKATS UN KĀRTĪBA, KĀDĀ JĀVEIC IERĪČU ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE

Šajā nodaļā sniegta informācija par tirgus pārraudzības kārtību un darbībām, kuras veiktas un izstrādātas pēdējo desmit gadu laikā ES, kā arī tiek sniegti rezultāti, kuri apkopoti Come On Labels projektā. Šie piemēri, lai arī ierobežoti, tiek uzskatīti par veiksmīgas prakses piemēriem, kuri būtu jāņem vērā citu dalībvalstu nacionālajām tirgus pārraudzības iestādēm. Lai arī visos veiksmīgās prakses gadījumos netiek sasniegti vienlīdz augsti rādītāji, no visiem piemēriem var mācīties, tādējādi izprotot veidu kā efektīvi un veiksmīgi jāveic pārbaudes sistēmas veidošana.

4.1 *Zviedrija*

Zviedrijā, Zviedrijas Enerģijas aģentūra pēdējo gadu laikā ir veikusi gandrīz regulāras ierīču pārbaudes. Ziņojumā „Desmit gadi mājsaimniecības ierīču energomarķēšanā 1995 – 2005” tiek norādīti secinājumi pēc desmit gadu ilgas enerģijas patēriņa marķēšanas un tiek uzrādīti arī rezultāti no vienas ierīču pārbaudes:

- 101 aukstā ierīce, 15 atrastas novirzes no normas (14,9%)
- 19 krāsnis, divās atrastas novirzes no normas (10,5%)
- 28 trauku mazgājamās mašīnas, 13 atrastas novirzes no normas (46,4%)
- 48 veļas mašīnas, 20 atklātas novirzes no normas (41,7%)
- 14 žāvēšanas ierīces, 2 atrastas novirzes no normas (14,3%)

Tā kā ir veikts tikai pirmais solis no diviem veicamajiem soļiem pārbaudes procesā, nav iespējams veikt secinājumus par patieso pārbaudīto produktu atbilstības rādītāju. Papildus informācija: www.energydigheten.se.

4.2 *Dānija*

Dānijas Enerģijas aģentūras vārdā darbojas Dānijas Energomarķēšanas iestāde pārbauda ierīču atbilstību likumdošanai. Dānijas Energomarķēšanas iestāde ir atbildīga par ierīču paraugu pārbaudi, ieskaitot pārbaudāmo produktu izvēli, tehniskās informācijas no ražotājiem saņemšanu un pārbaudi, kā arī tā sniedz laboratoriju testu rezultātus ražotājiem un piegādātājiem.

Katru gadu tiek pārbaudītas 5-20 ierīces no katras grupas, kas pielīdzināms 1-5% no kopējā tirgus. Ikgadējā darba noteikumus izstrādā Dānijas Enerģijas aģentūra sadarbībā ar Dānijas energomarķēšanu un laboratorijām, kurās tiks veiktas pārbaudes. Modeļi, kuriem tiks veikta pārbaude, tiek izvēlēti uz nejaušības pamata vai arī ņemot vērā kritērijus, piemēram: neatbilstības uz modeļa energomarķējuma, iepriekšējas neatbilstības, kas novērotas tam pašam ražotājam, vēlme pārbaudīt ierīces, kurām ir līdzīgas iespējas, vai arī konkrētās ierīces tirgus daļa; tiek veiktas darbības, lai varētu pārbaudīt visus ražotājus un zīmolus, tomēr tas nenotiek ik gadus. Ikgadējs ziņojums tiek sagatavots, lai apkopotu paveikto aizvadītajā gadā, kā arī apkopotu informāciju par iepriekšējo gadu rezultātiem.

Ikgadējais pārskats par darbību 2007.⁴ un 2008.⁵ gadā (laika posmā no katra gada 1. janvāra līdz 31. decembrim) sniedz ieskatu (4. tabula), ka atbilstības pārbaudes darbības, kuras uzsāktas 2007. gadā tomēr nav pilnībā pabeigtas 2008. gadā. Diemžēl informācija, kuru sniedz ikgadējais pārskats, nav pilnībā saprotama: patiesībā nav īsti skaidrs vai (un cik daudz) modeļu pārbaudes ir veiktas arī otrajā solī un vai tās ir apstiprinātas kā neatbilstošas un, vai ražotājs ir veicis kādu darbību (marķējuma satura maiņu, tehniskas izmaiņas ierīcē vai arī produkts ir izņemts no apgrozības), vai sekas ir pārspriestas abpusējās sarunās ar tirgus pārraudzības iestādēm, kurās diskutēts par pārbaudi rezultātiem pirmajai ierīcei un vai ir veikti beigu norādījumi par modeļa neatbilstību, kā arī vai ir veikta papildu trīs ierīču pārbaude.

4.tabula: Mājsaimniecības ierīču pārbaudes rezultāti 2007. gadā Dānijā.

2007. gadā pārbaudītās ierīces	Modeļu skaits	Atbilstība tirgum	Neatbilstība tirgum 1. solis	Modeļi, kas pakļauti 2.solim	Tirgum neatbilstoši modeļi (pēc 2. soļa)
Mājsaimniecības ledusskapji, saldētavas un kombinētas iekārtas	30	3%	12	7	Nav veikts 2008. gadā
Ledusskapji	10		1	0	Nav veikts
Ledusskapji-saldētavas	10		5	4	Nav veikts 2008. gadā
Vertikāli ledusskapji	6		2	0	
Horizontāli ledusskapji	5		4	3	Nav veikts 2008. gadā
Veļas mazgājamās mašīnas	7	3%	4	0	
Mazgāšanas – žāvēšanas ierīces	3	12,5	2	0	
Trauku mazgājamās mašīnas	10	3%	4	4	
Elektriskās	5 +4*	1%	3	2	Nav veikts

⁴ Ikgadējais pārskats par 2007. gadu – Pārskats par Dānijas energomarķējumu, par energomarķējumu uz mājsaimniecības ierīcēm, gaisa kondicionēšanas iekārtām un mājsaimniecības lampām Dānijā, Dānijas energomarķējums, 2008

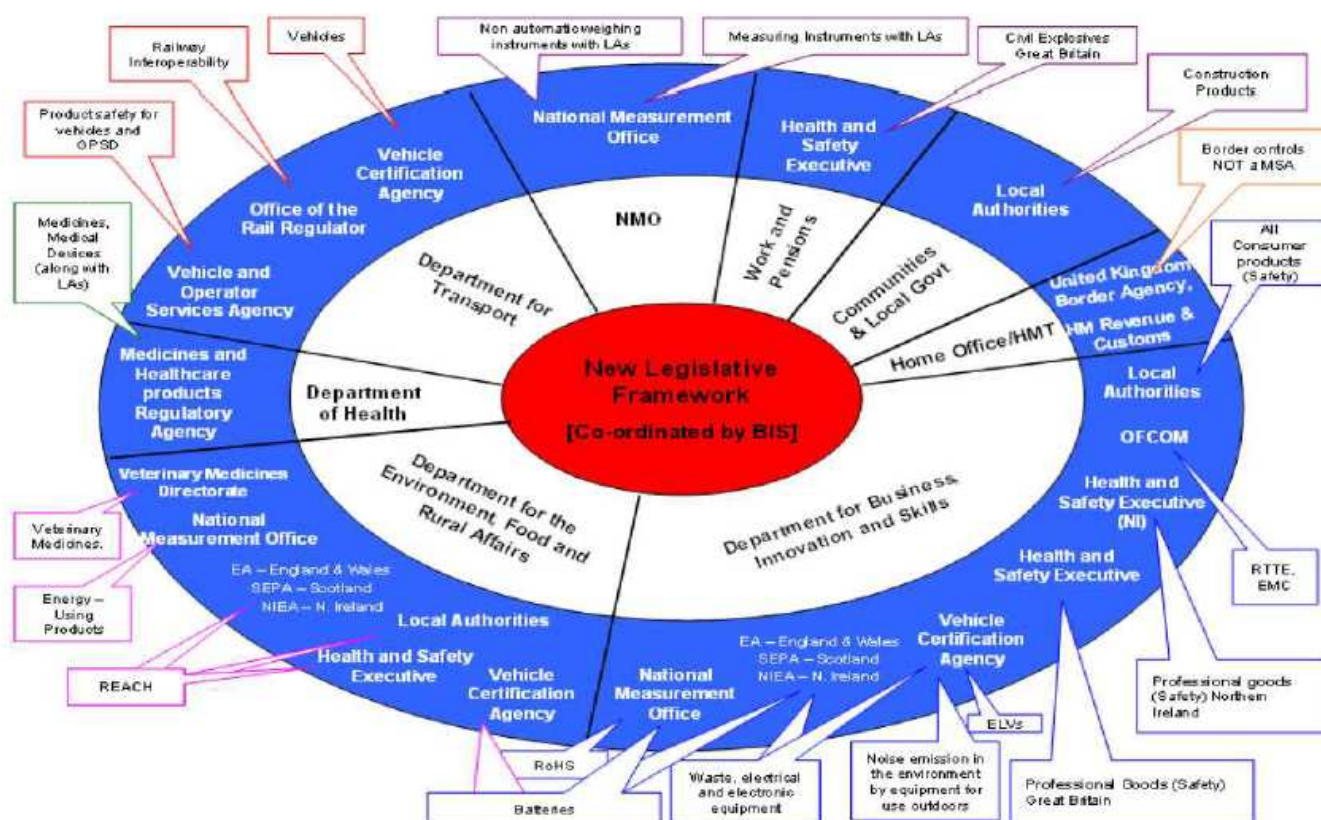
⁵ Ikgadējais pārskats par 2008. gadu – Pārskats par Dānijas energomarķējumu, par energomarķējumu uz mājsaimniecības ierīcēm, gaisa kondicionēšanas iekārtām un mājsaimniecības lampām Dānijā, Dānijas energomarķējums, 2009

krāsnis					2008. gadā
Gaisa kondicionēšanas sistēmas	4	Nav testēts	1	1	Nav veikts 2008. gadā

4.3 Lielbritānija

Ikgadējā Nacionālā tirgus pārraudzības programma likumdošanā, kurā iekļauta Sabiedrības harmonizācijas likumdošana (CHL) saskaņā ar 765/2008 Noteikumu 18. punkta 5. apakšpunktu, tika publicēta 2010. gada decembrī. Vispārējo Apvienotās Karalistes tirgus pārraudzības sistēmu koordinē BIS (Biznesa Inovāciju un Iemaņu nodaļa) un tā ir redzama 7.attēlā: lai gan tikai apakšējā, kreisā daļa (attēlā atzīmēta rozā krāsā) sniedz informāciju par mājsaimniecības ierīču un citu produktu pārbaudi, kopējais attēls sniedz ātru ieskatu tirgus pārraudzības sistēmas sarežģītībā, kas izstrādāta jaunās likumdošanas ietvaros.

7.attēls: Apvienotās Karalistes pārraudzības sistēma

Augstāk redzamajā attēlā DEFRA – Apvienotās Karalistes valdības departaments, kas atbildīgs par vides politiku un noteikumiem, pārtiku un lauku rajoniem – ir veicis mājsaimniecības ierīču atbilstības pārbaudes jau kopš 2004. gada. Ieviešana un atbilstība tiek uzskatītas par galvenajiem rādītājiem, kas nodrošina nepieciešamo enerģijas ietaupījumu, kā arī rada vienlīdzīgu darbības lauku industriju. Šobrīd, neatbilstības rādītājs Apvienotajā Karalistē ir apmēram 10-15% robežās ražošanas līmenī (nav sasniegts marķējumā norādītais līmenis) un 20% robežās pārdošanas līmenī (neesošs vai nepatiess marķējums).

Piemēram, 2005. gadā⁶ tika veikts vairāku testu kopums 8 krāsnīm, 10 mazgāšanas-žāvēšanas ierīcēm, 20 žāvētājiem un 20 saldēšanas ierīcēm; šos testus veica DEFRA izmantojot Tirgus pārmaiņu programmu, lai nodrošinātu atbilstības pārraudzību ES direktīvu nosacījumiem. Konkrētās pārbaudes laikā saldētavām un ledusskapjiem tika iegādātas 20 dažādas mājsaimniecības saldēšanas ierīces no pārdevējiem un šie modeļi tika pārbaudīti – vai enerģijas patēriņš atbilst tam, kas norādīts uz marķējuma, izmēra atbilstību uz to enerģijas marķējuma, kas tika norādīts brīdī, kad tika veikts pirkmums: tika veikta pārbaude vienai ierīcei no katra modeļa (piem., tika veikta tikai pārbaudes procesa pirmais solis). Zemāk norādītais akts tika izmantots, lai izvēlētos, kurus modeļus iegādāties:

- Saldētavām-ledusskapju pārbaudei tika izvēlēti 10 dažādu ražotāju modeļi, kas tika reklamēti zem British Gas EEC saraksta 2005. gada janvārī. Dotajā laikā tikai ierobežotu ražotāju A klases enerģijas patēriņa modeļi bija iekļauti šajā sarakstā. Šis saraksts tika papildināts ar visām A klases saldētavām-ledusskapjiem, bet ražotāju saraksts netika mainīts, jo tajā jau bija pietiekošs skaits ražotāju. Lielākā daļa modeļu tika iegādāta no viena pārdevēja, bet trīs modeļi tika iegādāti no citiem pārdevējiem.
- Piecu saldētavu-ledusskapju ražotāji tikai izvēlēti no to ražotāju vidus, kas netika pārstāvēti sarakstā. Šajā izvēlē tika iekļauti trīs pārdevēju pašu ražojumi.

Rezultātus var aplūkot 5.tabulā. Pārbaudes rezultāti liecina, ka 15 no 20 izvēlētajiem modeļiem neatbilst enerģijas klasei, kas norādīta uz energomarķējuma.

Tomēr patiesā situācija ir savādāka: patiesībā tika veikts tikai pirmais solis no divu soļu sistēmas un atļautā atkāpe no normas šajā gadījumā (15%) netika pareizi konstatēta. Pārbaudes ziņojums liecina, ka 15 modeļi tiek uzskatīti par neatbilstošiem, 10 modeļiem enerģijas patēriņš un/vai daudzums ir vismaz par 10% sliktāks kā norādīts uz energomarķējuma, bet 8 modeļi pārsniedz visus 15% pieļautās atkāpes no normas un enerģijas patēriņa. Tāpēc, kad ņemam vērā apjomu, kas pārsniedz enerģijas patēriņu, tikai 8 modeļi nepārvar 1. soli (jo to mērījumi ir krietni augstāki par 15%), bet 12 modeļi tomēr ir saskaņā ar nosacījumiem. Tā kā netika veikts pārbaudes otrais solis (pārbaude papildu 3 ierīcēm no katra modeļa), nav iespējams izdarīt nekādus beigu secinājumus par patieso atbilstības stāvokli 8 saldēšanas ierīču enerģijas patēriņu, kuras nepārvarēja pirmo soli.

⁶ Nicola King, *Market Transformation Programme, 2005 Energy Label Compliance Testing Post-Consultation Report*, 2005. gada septembris

5. tabula: Rezultāti no 2005. gadā veiktās energomarķējuma atbilstības pārbaudes veikšanas saldēšanas iekārtām Apvienotajā Karalistē.

Kods	Izmērītās atšķirības	Komentāri un darbība pēc konsultācijas
EC1	Energomarķējumā norādītā klase: sakrīt Enerģijas patēriņš: atbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs Saldētavas izmērs: neatbilstošs	Ražotājs uzskata, ka visi apgalvojumi ir patiesi
EC2	Energomarķējumā norādītā klase: klasi zemāka Enerģijas patēriņš: atbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs Saldētavas izmērs: neatbilstošs	Atrasta kļūda paziņojumā par saldētavas izmēru, tiks mainīts šim un citiem modeļiem. Nepiekrīt vai saldētava ir „frost free”, tādejādi šāda frost-free faktora izmantošana parāda ierīci par klasi zemāku
EC3	Energomarķējumā norādītā klase: klasi zemāka Enerģijas patēriņš: atbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	Nav nepieciešami
EC4	Energomarķējumā norādītā klase: klasi zemāka Enerģijas patēriņš: neatbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	Ierīce vairs nav pieejama
EC5	Energomarķējumā norādītā klase: klasi zemāka Enerģijas patēriņš: neatbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	Ierīce tika atgriezta ražotājam, kurš atzina, ka ierīcei nav gandrīz nekādu bojājumu, tomēr tika atrasta plaša kondensēšanas vadojumā, nav zināms, kad radās bojājums, tomēr, ja sistēmā bija notikusi noplūde, tas varētu ietekmēt slikto rezultātu.

EC6	<p>Energomarkējumā norādītā klase: klasi zemāka</p> <p>Enerģijas patēriņš: atbilstošs</p> <p>Ledusskapja izmērs: atbilstošs</p> <p>Saldētavas izmērs: neatbilstošs</p>	<p>Konkrētu modeļu vairs neražos Apvienotajā Karalistē</p>
EC7	<p>Energomarkējumā norādītā klase: klasi zemāka</p> <p>Enerģijas patēriņš: neatbilstošs</p> <p>Ledusskapja izmērs: neatbilstošs</p> <p>Otrā nodaļa: atbilstoša</p> <p>Saldētavas skaļums: neatbilstošs</p>	<p>Bez komentāriem</p>
EC8	<p>Energomarkējumā norādītā klase: sakrīt</p> <p>Enerģijas patēriņš: atbilstošs</p> <p>Ledusskapja izmērs: atbilstošs</p> <p>Saldētavas izmērs: neatbilstošs</p>	<p>Izplatītājs uzskata, ka saldētavas izmēru mērījumi jāveic ar izņemtām atvilktnēm. Tomēr, tā kā saldētavā nav plauktu, laboratorijā uzskata, ka mērījums jāveic ar atvilktnēm to paredzētajās vietās.</p>
EC9	<p>Energomarkējumā norādītā klase: klasi zemāka</p> <p>Enerģijas patēriņš: atbilstošs</p> <p>Ledusskapja izmērs: atbilstošs</p> <p>Saldētavas izmērs: neatbilstošs</p>	<p>Nepareizā klase tika norādīta uz agrāk izdotajām ierīcēm, kļūdu jau bija pamanījis izplatītājs un klase ir nomainīta.</p>
EC10	<p>Energomarkējumā norādītā klase: klasi zemāks</p> <p>Enerģijas patēriņš: atbilstošs</p> <p>Ledusskapja izmērs: atbilstošs</p> <p>Saldētavas izmērs: neatbilstošs</p>	<p>Piegādātājs savos mērījumos izmantoja plānu trauku. Laboratorijā to neņēma vērā, jo trauks bija plānāks kā 52mm. Lietotājiem nav sniegta instrukcija par to, ka šis padziļinājums var tikt izņemts, tāpēc izmērs tika mērīts ar visu trauku. Modelis ir izņemts no apgrozības un turpmākajos modeļos tiks norādīts, ka izņemamo atvilktni/trauku var</p>

		izņemt, kad tiek veikti mērījumi
FR1	Energomarķējumā norādītā klase: sakrīt Enerģijas patēriņš: atbilstošs Ledusskapja izmērs: neatbilstošs	Izmērs ārpus normas, var tikt jaukts neto un patiesais izmērs. Izmēri tiks pārmērīti un veiktas nepieciešamās izmaiņas.
FR2	Energomarķējumā norādītā klase: sakrīt Enerģijas patēriņš: atbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs	Nav nepieciešami.
FR3	Energomarķējumā norādītā klase: klasi zemāka Enerģijas patēriņš: atbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	Nav nepieciešami.
FR4	Energomarķējumā norādītā klase: sakrīt Enerģijas patēriņš: atbilstošs Ledusskapja izmērs: atbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	Nav nepieciešami.
FR5	Energomarķējumā norādītā klase: divas klases zemāka Enerģijas patēriņš: neatbilstošs Ledusskapja izmērs: neatbilstošs Saldētavas izmērs: neatbilstošs	Modelis izņemts no apgrozības. Ražotājs veiks neatkarīgu pārbaudi visiem modeļiem un informēs laboratorijas.
FZ1	Energomarķējumā norādītā klase: piecas klases zemāka Enerģijas patēriņš: neatbilstošs Saldētavas izmērs: neatbilstošs	Ražotājs sācis izpēti, kāpēc šis modelis nav izturējis pārbaudi.
FZ2	Energomarķējumā norādītā klase: četras klases zemāka Enerģijas patēriņš: neatbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	Ražotājs apgalvo, ka rokasgrāmata ir mainīta un tajā skaidri norādīts, ka augšējā plauktā nevar glabāt ēdienu, ja tas būtu tukšs – rezultāts būtu savādāks.
FZ3	Energomarķējumā norādītā klase: četras klases zemāka	Nav saņemti komentāri.

	Enerģijas patēriņš: neatbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	
FZ4	Enerģomarkējuma norādītā klase: vienu klasi zemāka Enerģijas patēriņš: atbilstošs Saldētavas izmērs: neatbilstošs	Tiek meklēti noteikumi, kas attiecas uz izmēru.
FZ5	Enerģomarkējuma norādītā klase: klasi zemāka Enerģijas patēriņš: atbilstošs Saldētavas izmērs: atbilstošs	Ražotājs bija pārsteigts par augsto enerģijas patēriņu, bet modelis vairs netiek ražots.

4.4 Projekti visā Eiropas Savienībā

Eiropas Savienības līmenī pēdējo gadu laikā tiek radīti arvien jauni IIE projekti, lai pārbaudītu dažādu ierīču atbilstību.

4.4.1. ATLETE projekts

ATLETE projekts: projekts tika uzsākts 2009. gada jūnijā; paredzēts, ka tas oficiāli tiks noslēgts 2011. gada maijā. Tajā apvienojušies pieci partneri, kuri ir ieinteresēti enerģijas taupīšanā un racionālā izmantošanā: ADEME, CEDED, ENEA, ISIS un SEVEN. Projekts ir saņēmis 75% no finansējuma no EC Inteliģenta enerģija Eiropā programmas. Projekta mērķis bija paaugstināt enerģijas patēriņa un marķējuma (un ekodizaina) kontroli visā ES teritorijā, veicot sekojošo:

- Piedāvāt sekmīgu padomus ES un nacionālajām institūcijām, lai tās spētu uzlabot tirgus pārraudzības mehānismu
- Izstrādāt plaši izmantojamu programmu ražotāju paziņojumu pārbaudei, iekļaujot laboratorijas darba metodoloģiju un modeļu izvēli
- Sniedzot pirmos ES pārbaudes rezultātus, kad tika pārbaudīts liels daudzums mājsaimniecības ierīču: 80 ledusskapju un saldētavu tika izvēlētas starp „vislabāk pārdotajām” ES 2010. gada februārī.

Projekta gaitā tika veikti abi soļi, kurus paredz marķēšanas direktīva (1994/2/EC un 2003/66/EC) attiecībā uz ledusskapjiem un saldētavām, šīs pārbaudes tika veikta 2010. gada otrajā pusē.

Pieejamie rezultāti, lai arī tie nav pilnīgi, norāda, ka 80 modeļu vidū:

- 13 modeļiem vēl tiek veiktas pārbaudes (pārbaudes turpinās)

- 11 modeļiem nebija iespējams veikt otro soli, jo nebija atrodami trīs citi šī modeļa eksemplāri
- 58 modeļiem tika veikta pārbaude

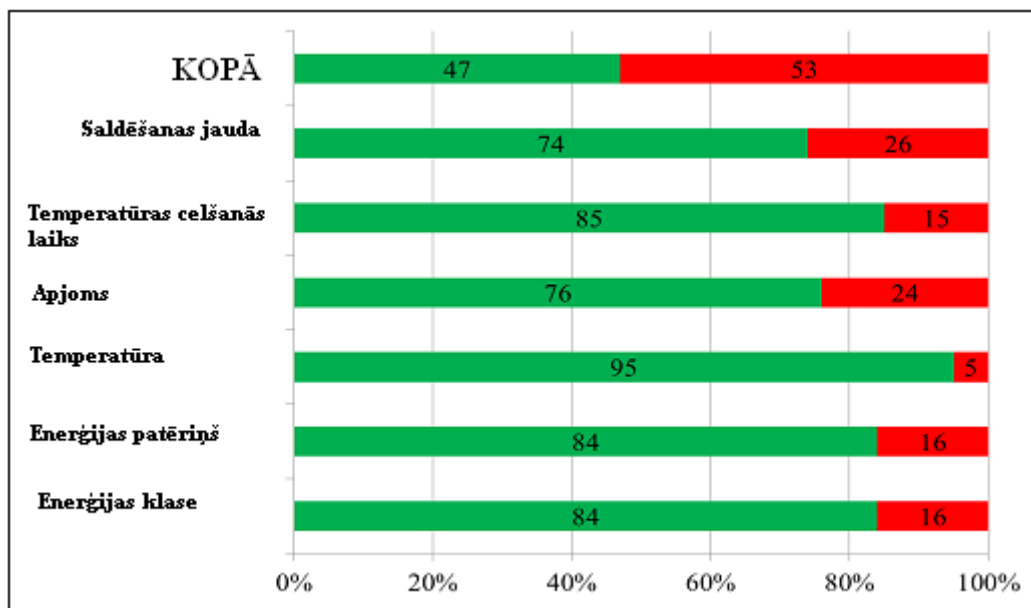
Šiem 58 modeļiem, kuriem tika veikta pārbaude, ir sekojoši rezultāti:

- 49 modeļiem (84%) ir norādīta pareizā enerģijas patēriņa klase
- 7 modeļiem (13%) klase bija patiesībā par vienu klasi zemāka
- 2 modeļi (3%) bija par divām vai vairāk klasēm pārvērtēti

Tomēr, kad tika saņemti rezultāti no visiem pieciem pārbaudāmajiem parametriem (saldēšanas jauda, temperatūras celšanās laiks, uzglabāšanas temperatūra, izmērs un enerģijas patēriņš), tiek uzskatīts, ka atbilstība (8.attēls) samazinās par 47%, jo tiek ņemta vērā neatbilstību kombinācija. Visbiežāk prasībām neatbilda tieši izmērs un saldēšanas jauda, sastādot 25% no visiem gadījumiem, kad tika konstatēta neatbilstība.

Visu modeļu pārbaudes gala rezultāti tiks publicēti projekta mājas lapā www.atete.com brīdī, kad visas pārbaudes tiks veiktas.

8.attēls: Kopējie ATLETE pārbaudē veiktie rezultāti (58 modeļiem no 80)

4.4.2. SELINA projekts

Galvenais projekta mērķis ir jauno ierīču gaidīšanas režīma (standby) un izslēgtā režīma (off mode) enerģijas patēriņa tirgus apraksts. Šī informācija tika iegūta no mērījumiem veikalos, kā arī ievācot datus no konkrētajiem ražotājiem par katru zemā patēriņa režīmu. Šī projekta galvenais mērķis ir pārliecināt ražotāju, ka ir nepieciešams

ievērojami samazināt gaidīšanas režīma un izslēgtā režīma laikā patērēto enerģiju, veicot sekojošas darbības:

- Paaugstināt to mājsaimniecības ierīču skaitu tirgū, kas efektīvi izmanto enerģiju
- Izņemot no tirgus neefektīvās ierīces
- Palīdzēt izstrādāt nākotnes noteikumus, uz kuriem tik balstīti ierobežojumi enerģijas patēriņam gaidīšanas un izslēgtā režīma laikā
- Palīdzēt informēt pārdevējus par aprīkojuma specifikācijām
- Ietekmēt pircēja izvēli, ņemot vērā aprīkojuma darbību

Projekta gaitā tika izstrādāti vienoti mērījumi un izveidota plaša datubāze, kurā apvienoti gaidīšanas un izslēgtā režīma enerģijas patēriņš vairāk kā 6.000 dažādu ierīču, tādejādi, pirmo reizi piedāvājot vērīgu kolekciju ar daudziem zema patēriņa režīma piemēriem ES elektrisko un elektronisko ierīču tirgum 12 valstīs. Gala rezultātus par izslēgtā režīma enerģijas patēriņu var aplūkot 6. tabulā.

Galvenie secinājumi pēc projekta veikšanas:

- 18,5% ierīču, kurām tika izmērīts enerģijas patēriņš izslēgtā režīmā, tika atklāts, ka tās neņem vērā ES uzstādījumu, ka tam jābūt 1W. Ja mēs ņemam vērā uzstādījumu, kas paredzēts 2012. gadam (0.5W), tad neatbilstošas ir pat 41,5% ierīces, lai gan ierīcēm, kas pārbaudītas 2009. gadā nav obligāti jāatbilst 2013. gada standartiem.
- Mērījumu analīzes rezultātā tika noskaidrots, ka vidējā kļūda mērījumos var būt aptuveni 12% robežās, bet standarta nobīde tika atklāta aptuveni 20% apmērā. Tas liecina par to, ka mērījumu sistēmu kvalitāte veikalos ir jāuzlabo.

6.tabula: SELINA projekta rezultāti: enerģijas patēriņa pārbaude izslēgtā režīmā

Enerģijas patēriņš					Statistika		
Produktu grupa	Mērījumu skaits	Minimālais (W)	Maksimālais (w)	Vidējais (W)	25 procentile (W)	50 procentile (W)	75 procentile (W)
Privātā aprūpe	216	0	2,37	0,25	0	0,05	0,35
Telefonija	14	0,09	1,12	0,55	0,15	0,66	0,84
Dators	412	0	8,48	0,86	0,41	0,57	0,83
TV palīgierīces	17	0	0,8	0,1	0	0	0,1
Ēst gatavošana-griešana	356	0	4,09	0,18	0	0,05	0,11
DVD/VCR	54	0	3,96	0,51	0	0,1	0,82
Nozīmīgākās ierīces	625	0	7,87	0,33	0,06	0,09	0,2
Audio	181	0	14,87	1,11	0	0,52	1,14
Jauda	1	1,45	1,45	1,45	1,45	1,45	1,45

Attēlu apstrāde	154	0	8,42	0,52	0,18	0,3	0,48
Ēst gatavošana	454	0	3,41	0,22	0	0	0,03
EPS	62	0,02	12,87	0,56	0,17	0,22	0,36
Celtniecība un infrastruktūra	31	0	1,07	0,04	0	0	0
HVAC	96	0	2,89	0,33	0	0	0
Apgaismošana	18	0,28	19,73	3,7	0,33	0,94	5,02
Tīrīšana	119	0	1,24	0,12	0	0	0
Tīkls	3	1,19	15,03	6,06	1,19	1,95	15,03
Attēls	644	0	7,97	0,46	0,12	0,26	0,5

Avots: www.selina-project.eu

4.4.3. TOP-TEN projekts

TOP TEN iniciatīva ir starptautiska programma, kuras galvenais mērķis ir radīt dinamisku procesu mērījumus tām ierīcēm, kuras ir visefektīvākās enerģijas izmantošanā. Šis projekts sāka savu darbību 2000. gadā Šveicē, kopš tā brīža aktivizējušas savu darbību ir vēl 16 nacionāla līmeņa vietnes, no kurām 14 Eiropas vietnes darbojas pateicoties IEE projektiem Euro-Topten un Euro-Topten Plus. Turklāt, 2010. gadā piemēram seko arī Topten Ķīna un Topten ASV.

Topten ir interneta meklēšanas ierīce, kas paredzēta patērētājam, kas norāda ierīces vislabākās iezīmes dažādās kategorijās: galvenās kategorijas ir efektīvs enerģijas patēriņš, ietekme uz dabu, veselību un kvalitāte. Kā uz komunikāciju balstīta ierīce, šis palīgs ļauj patērētājam izdarīt izvēli, lai samazinātu produkta ietekmi uz vidi. Mājas lapa www.topten.info kalpo kā informācijas sniedzējs, kurā var atrast datus par dalībvalstu nacionālajām mājas lapām. Projekts ne tikai veic patērētāju informēšanu, bet šobrīd programma sniedz arī ieteikumus, kas ir balstīti uz tās ietvaros veiktajiem pētījumiem par ierīces efektivitāti, lai ietekmētu ražotāju.

Sākotnēji Topten pētīja tehniska rakstura problēmas, lai pievērstu patērētāja uzmanību, ka ir iespējams ietaupīt enerģiju, tomēr šobrīd programma ir nodibinājusi mājas lapu „Labākais Eiropā” (Best of Europe) produktiem, ko var aplūkot www.topten.eu, šajā sarakstā norādītas Eiropas efektīvākās ierīces, norādot arī valstis, kurās tās var iegādāties. Zemāk redzamajā 7.tabulā tiek piedāvāta situācija veļas mašīnu tirgū 17/05/2011 (šī informācija iegūta no Top-ten mājas lapas). Ražotāja vārds un veļas mašīnas modelis nav norādīts šajā tabulā, lai gan oriģinālajā versijā šie nosaukumi ir minēti.

Ieslēgts/Izslēgts (W)	0,75/0,2	0,75/0,35	1,0/0,35	1,0/0,35	1,0/0,35	1,5/0,15	1,5/0,2	2,25/0,15
Maksimālais apgriezienu skaits (rpm)	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600
20° kokvilnai	ir	ir	ir	nav	ir	ir	ir	ir
Karstā/lietus ūdens piegāde	Nav/nav	Nav/nav	Nav/nav	Nav/nav	Ir/ir	Nav/nav	Nav/nav	Nav/nav
Mazgāšanas, griešanās skaļums (dB(A))	49/74	49/74	49/74	49/74	49/74	48/73	48/73	48/73
Valsts, kurā pieejams	Pēc pieprasījuma	Pēc pieprasījuma	Pēc pieprasījuma	Pēc pieprasījuma	Pēc pieprasījuma	Pēc pieprasījuma	Pēc pieprasījuma	Pēc pieprasījuma

4.5. Citu, ne Eiropas Savienības dalībvalstu, pieredze

Tirgus novērtēšana un atbilstības pārbaudes likumdošana ir kopīga problēma visām valstīm. Ārpus Eiropas ir izstrādātas dažādas pieredzes.

Piemēram, ASV DOE un EPA ir veikušas izmēģinājuma programmu, kuras mērķis ir pārbaudīt Energy Star ierīces līdz 2010. gada beigām. Viņi plānoja publiskot to uzņēmumu nosaukumus, kas nav izturējuši pārbaudi. 2011. gada pavasarī gan DOE, gan EPA programmas ierosināja turpināt veikt pārbaudes. Turpmākai uzziņai pieejami sekojoši dokumenti:

- Izmēģinājuma programmas rezultāti (2010. gada augustā):
 - apps1.eere.energy.gov/buildings/publications/pdfs/corporate/ns/webinar_energystar_testing_20100824.pdf
- Biežāk uzdotie jautājumi par izmēģinājuma programmu, 2010. decembris:
 - www1.eere.energy.gov/buildings/appliance_standards/pdfs/faq_final_december-2010.pdf
- Piedāvājums veikt vēl divas pārbaudes programmas (2011. gada aprīlis), ieinteresētās puses var izteikt savus komentārus līdz 2011. gada 9. maijam:
 - www1.eere.energy.gov/buildings/appliance_standards/energy_star_testing_verification.html
 - www1.eere.energy.gov/buildings/appliance_standards/pdfs/estar_verification_process.pdf

Austrālijā tā sauktā E3 komiteja (dibināta sadarbojoties kopējā labuma, valsts un apgabalu pārstāvjiem) vada „pārbaudes-testēšanas” programmu jau kopš 1991. gada, lai nodrošinātu atbilstību minimālajiem efektivitātes kritērijiem, kā arī atbilstību ar marķēšanas likumdošanu. Katru gadu tiek pārbaudīti aptuveni 100 produkti, dažādi produkti tiek pārbaudīti izmantojot jau zināmo divu soļu metodi. Ražotāja apgalvojumu apstiprināšana sākas ar katras ierīces viena eksemplāra „ekrāna testu”. Ja ierīce neatbilst kādiem no kritērijiem, tad tā nav izturējusi pirmo pārbaudi un atbildīgā institūcija lemj par tālāku rīcību. Pēc šī ekrāna testa ražotājiem, kas nav izturējuši pārbaudi, tiek piedāvāts veikt otro testu, jeb „2.soļa ekrāna testu”, ražotājs var piekrist un pieņemt arī pirmā testa rezultātus bez otras pārbaudes veikšanas. Visa procedūras gaita, ieskaitot pieļaujamās novirzes no normas, ir apskatāma „Administratīvajās vadlīnijās” (Administrative guidelines), tās iespējams lejupielādēt vietnē www.energyrating.gov.au/admin-guidelines.html. Šīs vadlīnijas nosaka gan kārtību, gan protokolu kādam seko efektivitātes pārbaudes programmas administrācija.

Īpašu uzmanību piesaista finansēšanas sistēma: pirmo pārbaudi finansē atbildīgā institūcija, ja ierīce nav izturējusi pārbaudi, tad ražotājs finansē otro pārbaudes soli, bet, ja ražotājs neiztur arī šo pārbaudi, tad viņam jāsedz visu pārbaudžu kopējie izdevumi. E3 komiteja sponsorē arī tās pārbaudes, kuras tiek veiktas akreditētās laboratorijās, ja ierīce nav izturējusi pārbaudi. Lai iegūtu papildu informāciju, apmeklējiet: www.energyrating.gov.au/checktest/html.

UNDP šobrīd izstrādā programmu, kura pārbaudīs ierīču atbilstību ar ES ekodizaina un marķējuma nosacījumiem Turcijā, ņemot vērā arī ieteikumu par to, cik daudzām ierīcēm būtu jābūt pārbaudītām, kā arī ieteikumus, kas skar organizatoriskus un finansiālus aspektus, ņemot vērā jau eksistējošo pieredzi. Galvenās, iesaistītās iestādes būs Ražošanas un Tirdzniecības Ministrija un Turcijas Standartu institūts, kuru darbību atbalstīs arī laboratorijas.

Lai iegūtu papildu informāciju, apmeklējiet: <http://unjobs.org/vacancies/1304141657448>

Filipīnās DOE vada Degvielu un ierīču pārbaudīšanas laboratoriju (FATL), lai noteiktu ierīču enerģijas patēriņa efektivitāti. Lai iegūtu papildu informāciju, apmeklējiet: www.unescap.org/esd/publications/energy/compend/ceccpart3chapter3.htm.

5. SECINĀJUMI

Diemžēl, aizvadītās desmitgades laikā, tirgus pārraudzības aktivitātes ir attīstītas tikai dažās no dalībvalstīm, turklāt, lielākajā daļā gadījumu šīs pārbaudes vairs netiks turpinātas. Sākot ar 2009. gadu, Eiropas Komisija ir atbalstījusi dažas ES aktivitātes un finansējusi specifiskus projektus Izglītotas Eiropas enerģijas programmas ietvaros. Ir izveidota arī īpaša ADSO (administratīvā sadarbība) grupa, kas izskata ekodizaina jautājumus, kā tas paredzēts 765/2008/EC direktīvā.

Tas, cik nozīmīga ir spēcīga tirgus pārraudzības sistēma, ir viegli saskatāms visās veiksmīgajās praksēs: nekontrolētā tirgū ekonomiskais un sacensības spiediens noved pie (salīdzinoši) zemas kvalitātes produktiem, lai ražotājs/importētājs spētu noturēt savu tirgus daļu.

Tomēr, lai varētu nodrošināt vienādus noteikumus visiem dalībniekiem bez jebkādas maldināšanas, pārbaudes un apstiprināšanas sistēmai jādarbojas saskaņā ar skaidru, caurredzamu un precīzu kārtību, kuru jānodrošina pašai likumdošanai (kā tas notiek ES) vai sadarbojoties uzdevumu veikšanā (kā tas notiek Austrālijā – administratīvajās vadlīnijās), kad vadlīnijas pieejamas visām ieinteresētajām pusēm. Jāņem vērā, ka dažos veiksmīgās prakses piemēros, piemēram, daļā Dānijas piemēra un ATLETE projektā, tika veikts pārbaudes process tikai izpildot pirmo soli, sakarā ar laika un resursu trūkumu. Jāpiemin, ka dažos gadījumos vismaz ir pārbaudīta vismaz dažu parametru atbilstība, un šajā situācijā ir ņemti vērā visnozīmīgākie enerģijas efektivitātes rādītāji. Vēl jo vairāk – daži no projektiem, kurus finansējusi IIE, ir panākuši, ka neatbilstošās ierīces nemaz nav sasniegušas patērētāju un nav bijušas publiski pieejamas. Ņemot vērā visas darbības, kuras veic tirgus pārskatāmības iestādes, tikai Austrālijā novērojams, ka pārbaudītie modeļi un to piegādātāji ir publiski atklāti.

Jaunākie pētījumi, kuri veikti ATLETE projekta ietvaros, ir atklāts, ka divu soļu pārbaude un apstiprināšana, kas ir paredzēta ES (marķējuma) likumdošanā, ir ne tikai derīga, bet tā ir arī tehniski izpildāma, to ir iespējams atļauties veikt finansiāli un, ka parasti neatbilstības slēpjas ne tik redzamos parametros: piemēram, ja aplūko saldēšanas un dzesēšanas iekārtas, tad parasti problēmas sagādā „temperatūras celšanās laiks” un „saldēšanas spēja”, jo šie parametri tiek pārbaudīti salīdzinoši reti.

Noslēgumā tiek veikti secinājumi un sniegti ieteikumi definīcijai un efektīvas pārbaudes sistēmas ieviešanai ES likumdošanā, kas saistīti ar māsaimniecības ierīcēm:

- Jāizstrādā skaidra, pārredzama un precīza kārtība, jāiepazīstina visi tirgus dalībnieki, tirgus pārraudzības institūcijām rūpīgi jāseko līdzi notikumiem. Tajā skaitā (saraksts nav pilnīgs):
- Jāizmanto piemērota mērījumu metode un pārbaudījumu nosacījumi
- Jāņem vērā, ka ir iespējams veikt divu soļu apstiprināšanas procesu, kuru izstrādājusi atbildīgā ES marķēšanas/ekodizaina institūcija
- Jāpārbauda ir visi parametri saskaņā ar likumdošanu: ja tiek ņemta vērā ierīces atbilstība, tad visi parametri ir ar vienlīdz stipru nozīmi
- Gadījumā, ja ražotājs nav spējis pildīt pirmā soļa nosacījumus, tad viņam ir jādod iespēja pieņemt rezultātus, veikt tūlītējas izmaiņas vai nodrošināt iespēju izmantot otrā soļa pārbaudi
- Gadījumā, ja ierīce nav izturējusi pirmā soļa pārbaudi, ir jāņem vērā iespēja, ka ierīce varbūt bijusi bojāta.
- Jāparedz un jāatbalsta saruna ar ražotāju par to, kāpēc ierīce neatbilst standartiem: sapratne par neatbilstošo parametru ir tik pat svarīga kā pati neatbilstības konstatēšana. Tā var novest pie testa nosacījumu mainīšanas vai atklāt problēmu visā produkcijas aizlaidumā, vai kādā konkrētā produkcijas sastāvdaļā, kā arī iespējamā defektā laboratorijas instrumentos.
- Tirgus pārraudzības institūcijai ir jāveic skaidras, plānotas un laicīgas darbības, lai veiktu izmaiņas: šādām darbībām vienmēr ir jāseko neatbilstošai produkta identificēšanai, saziņai ar ražotāju, lai tas varētu veikt izmaiņas nepatiesajā informācijā, kas sniegta marķējumā, tad, ja tas nepieciešams, jāveic sankcijas vai jāpiešķir sods (efektīvs, proporcionāls un iepriekš atrunāts), kā arī, ja nepieciešams, jāizņem neatbilstošā ierīce no apgrozības tirgū.
- Jāizstrādā „apstiprināšanas plānu” tirgus apstiprināšanai, jāpaziņo par to visiem tirgus dalībniekiem, jāinformē sabiedrība, ka netiks aizmirsts neviens produkts un ka tirgus pārraudzīšana un pārbaude ir regulārs notikums, nevis izņēmums.

ATSAUCES

1. Fraunhofer ISI, *Evaluating the Implementation of the Energy Consumption Labelling Ordinance*, Administratīvais kopsavilkums, izpētes projekts veikts Vācijas Ekonomikas un tehnoloģiju ministrijas vārdā, Nr.28/00, 2001. gada marts.
2. Zviedrijas enerģijas aģentūra, *Ten Years of Energy Labelling of domestic Appliances 1995-2005*, ER 2006:18
3. BIS – Biznesa, inovāciju un iemaņu birojs, JAUNĀ LIKUMDOŠANAS STRUKTŪRA, *Galvenā nacionālās tirgus pārraudzības programma Apvienotajā Karalistē – 2011*, 2010. Gada decembris.
4. *Ikgadējais pārskats par 2007. gadu – Pārskats par Dānijas energomarķēšanu, par energomarķējumu uz mājsaimniecības ierīcēm, gaisa kondicionēšanas iekārtām un mājsaimniecības lampām Dānijā*, Dānijas energomarķējums, 2008
5. *Ikgadējais pārskats par 2008. gadu – Pārskats par Dānijas energomarķējumu, par energomarķējumu uz mājsaimniecības ierīcēm, gaisa kondicionēšanas iekārtām un mājsaimniecības lampām Dānijā*, Dānijas energomarķējums, 2009
6. Nicola King, *Market Transformation Programme, 2005 Energy Label Compliance Testing Post-Consultation Report*, 2005. gada septembris (piezīme: sakarā ar DEFRA mājas lapas uzbūves izmaiņām, šobrīd šī dokumenta lejupielāde nav iespējama).

Plašāku informāciju par *Come On Label* projekta aktivitātēm un sasniegtajiem rezultātiem var iegūt:

www.come-on-labels.eu

Come on Labels project members – contacts

	Czech Republic – project coordinator	SEVEn, The Energy Efficiency Center www.svn.cz	
	Austria	Austrian Energy Agency www.energyagency.at	
	Belgium	Brussels Energy Agency www.curbain.be	
	Croatia	ELMA Kurtalj d.o.o www.elma.hr	
	Germany	Öko-Institut e.V., Institute for Applied Ecology www.oeko.de	
	Great Britain	Severn Wye Energy Agency www.swea.co.uk	
	Greece	Center for Renewable Energy Sources and Saving www.cres.gr	
	Italy	ENEA – Agenzia nazionale per le nuove tecnologie, l'energia e lo sviluppo economico sostenibile www.enea.it	
	Latvia	Ekodoma, Ltd www.ekodoma.lv	
	Malta	Projects in Motion www.pim.com.mt	
	Poland	KAPE, Polish National Energy Conservation Agency www.kape.gov.pl	
	Portugal	QUERCUS – Associação Nacional de Conservação da Natureza www.ecocasa.pt	
	Spain	ESCAN, S.A. www.escansa.com	

This document was prepared within the Come On Labels project, supported by the Intelligent Energy Europe programme. The main aim of the project, active in 13 European countries, is to support appliance energy labelling in the field of appliance tests, proper presence of labels in shops, and consumer education.

The sole responsibility for the content of this document lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the European Union. Neither the EACI nor the European Commission is responsible for any use that may be made of the information contained therein.

More information about the project activities and all of its results are published on:

www.come-on-labels.eu

Projekta dalībnieku kontaktadrese

Šis dokuments ir sagatavots *Come On Label* projekta ietvaros sadarbībā ar *Intelligent Energy Europe* programmu. Šī projekta, kurš ir aktīvs 13 Eiropas valstīs, galvenais mērķis ir atbalstīt ierīču energomarķējuma izmantošanu, veicot ierīču pārbaudes, pārbaudot marķējuma patiesumu veikalos, kā arī pircēju izglītošana.

Pilnu atbildību par saturu uzņemas tā autori. Šis ziņojums var nebūt saskaņā ar Eiropas Savienības viedokli. Ne EACI, ne Eiropas Komisija nav atbildīgas par jebkādu šajā dokumentā esošās informācijas tālāku izmantošanu.

Plašāku informāciju par *Come On Label* projekta aktivitātēm un sasniegtajiem rezultātiem var iegūt:

www.come-on-labels.eu

vai pie Latvijas projekta koordinatora

www.ekodoma.lv